

ZNAČAJ MENADŽMENTA U SPORTU I INOVACIJA ZA RAZVOJ SPORTA KOD POSEBNIH GRUPE SPORTISTA

THE IMPORTANCE OF SPORTS MANAGEMENT AND INNOVATION FOR SPORT DEVELOPMENT IN SPECIAL GROUPS OF ATHLETES

Vojkan Bižić

Visoka poslovna škola strukovnih studija „Dr Radomir Bojković“, Kruševac,
Srbija

<https://orcid.org/0000-0002-4181-7784>

©MESTE

JEL kategorija rada: **L83, Z29**

Apstrakt

Značaj menadžmenta u sportu i edukacije dece sa posebnim potrebama, postavlja veoma izazovan zadatak pred svakoga ko želi da se bavi istraživanjem ove teme, bilo da se radi o ekolozima, menadžerima, profesorima fizičke kulture ili defektolozima. Ovo je poseban izazov za stručnjake pedagoške struke. Podsticaj dece sa posebnim potrebama da kroz bavljenje sportskim aktivnostima stiču znanja o značaju očuvanja životne sredine je veoma bitan za njihov život, rad i bavljenje sportom. Rezultati rada daju odgovor na pitanje kako raznovrsni edukativni ekološki programi mogu da doprinesu da se ovako specifična populacija bavi sportom danas i razvije ekološku svest o značaju životne sredine za sportske aktivnosti. Sportski menadžment se razvija u novim segmentima, inovacijama i uključivanjem u sport dece sa posebnim potrebama. Promene koje se dešavaju na sportskom, trenažnom planu moraju da prate i promene u strategijskom planu, naročito u strategijskom menadžmentu. Sportske organizacije koje danas žele da opstanu i da se razvijaju, moraju u svom strategijskom menadžmentu, top menadžmentu, da imaju ljude koji imaju viziju, gde, kako, zašto i u kom smeru treba razvijati sportsku organizaciju. Da bi to radili na pravi način i da bu organizacija bila uspešna, menadžment mora da bude profesionalan u svakom smislu, sportsko-trenerskom, menadžersko-poslovnom, marketiškom itd. Neophodno je da savremeni menadžeri, pogotovo oni koji po svom statusu pripadaju top menadžmentu, poseduju odgovarajuća znanja o konceptima i aplikaciji strategijskog menadžmenta.

Ključne reči: *menadžment u sportu, sport, deca sa posebnim potrebama, sportske aktivnosti, ekološka svest, inovacije*

Address of the corresponding author:

Vojkan Bižić

vbizic@yahoo.com

Abstract

The importance of management in sports and the education of children with special needs poses a very

challenging task for anyone who wants to research this topic, whether he is an environmentalist, a manager, a physical education professor, or a special educator. That is an extraordinary big challenge for pedagogical professionals. Encouraging children with special needs to acquire knowledge about preserving the environment through sports activities is significant for their life, work, and sports. The paper answers how diverse educational-environmental programs can contribute to such a specific population playing sports today and develop the awareness of the importance of the environment for sports activities. Sports management develops in new segments, innovations, and inclusion of children with special needs in sports. Changes in the sports-training plan must be accompanied by changes in the strategic plan, especially in strategic management. Sports organizations that want to survive and develop must have people in their strategic management, top management who have a vision of where, how, why, and in which direction should develop the organization. To do it in the right way and successfully, the management must be professional in sports coaching, managerial-business, marketing, etc. It is necessary that modern managers, especially those who belong to the top management by their status, have the appropriate knowledge of the concepts and applications of strategic management.

Keywords: *sports management, sports, children with special needs, sports activities, environmental awareness, innovation*

1 UVOD

Osobe sa posebnim potrebama predstavljaju raznoliku populaciju ljudi sa različitim oštećenjima uključuju fizičke, senzorne, intelektualne karakteristike ili godine starosti i zahtevima za podršku. Oni se suočavaju sa značajnim preprekama u ostvarivanju svojih prava tokom životnog ciklusa. U normalnim okolnostima imaju manji pristup zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju, zapošljavanju i učestvovanju u različitim aktivnostima zajednice. Neke grupe se suočavaju sa još većom marginalizacijom (npr. osobe sa intelektualnim i psihosocijalnim invaliditetom, gluvo-neme osobe...) za koje je veća verovatnoća da će doživeti veće stope nasilja, zanemarivanja i zlostavljanja.

Ekološka edukacija se kao posebna oblast pojavila tek drugom polovinom šezdesetih godina dvadesetog veka na učionicama na otvorenom i eksperimentima u divljini koje su često komponente sadašnjeg ekološkog nastavnog programa. Ovo je od izuzetne važnosti, posebno kada se radi o deci i mladim sportistima koji tek treba da se „nauče“ sportu, jer oni svesno učestvuju u sportu, a još uvek nisu u stanju da objasne značaj zdravstvenog, socijalnog i ličnog razvoja koji se odvija pod okriljem sporta. Cilj ekologije je očuvanje prirodnih sredina tj. ekosistemima, a ona ima više podsistema, kao što su: socijalna ekologija, urbana ekologija, duboka ekologija.

O potrebi očuvanja ekosistema je izrazito važno govoriti, ne samo sa aspekta sporta, već sveukupnog bilansa čoveka (ali ne samo njega) na planeti Zemlji. Ova oblast je, u mnogim zemljama sveta regulisana brojnim zakonima o zaštiti: okoline, vode, prirode, vazduha, životne sredine, upravljanje otpadom. Postoje takođe i međunarodni sporazumi (najpoznatiji je onaj iz Kjota). Međutim primena zakona i sporazuma je nešto drugo.

Izmenom poznavanja, deklarativno prihvatanje neohodnosti očuvanja planete i realizacije potrebnih aktivnosti (mešanja ili obučavanja mnogih postavljenih), što se afirmativno odnosi na napredak, a konkretno za profil. Stoga je borba za čuvanje naše planete i života na njoj neophodno i hitno. Istovremeno je ona uslovljena finansijskim sredstvima i sportom. Podržava se da se sport pojavljuje kao fenomen i svi njegovi učenici, treba da daju svoju dopunu za održivi razvoj. Veza ekologije i sporta je logična, a prozilazi iz njihovih opštih postavki, a to su dobrobit i zdravlje čoveka uz poštovanje zakona. (Mašić, 2006, p. 172)

2 SPORTSKI MENADŽMENT I SPORTSKE INOVACIJE

Pojam sporta počecemo sa pojmom reči sport. Latinska reč “disportare” – znači “odneti” ili “raznositi” u prenosnom smislu “opustiti se “. U XIV veku – “disport” dobija novo značenje i upotrebljava se za označenje “ aktivnosti u slobodnom vremenu” Iz navedenog značenja engleske reči nastaje termin “sport”. Značenje

reči "sport" danas u svetu podrazumeva: "zadovoljstvo, ugodnost, rasonodu, odmor, telesno vežbanje, takmičenje, trčanje i sl." Sport predstavlja zadovoljenje potrebe čoveka za kretanjem i način konstruktivnog i zdravog korišćenja slobodnog vremena pojedinca. Kraće, sport predstavlja korisnu delatnost čoveka koja se ispoljava u kretanju, različitim oblicima telesnih vežbi i takmičenju ljudi. Ovo predstavlja gledište sporta sa aspekta sociologije, psihologije, filozofije i drugih društvenih nauka. Zajedničko stanovište moderne društvene nauke je da sport predstavlja društveno korisnu delatnost. Definiciju sporta čine više izvedenih pojmova, poput školskog sporta, rekreativnog sporta, takmičarskog (vrhunskog i kvalitetnog sporta), sportskog menadžmenta i slično. Osim po kvalitativnom nivou, sportove je moguće razvrstati i na olimpijske i neolimpijske. Međunarodna povelja o fizičkom vaspitanju i sportu, koju je UNESCO usvojio 1978. godine, u prvom članu naglašava da je „Bavljenje fizičkim vaspitanjem i sportom fundamentalno ljudsko pravo za sve” (Bižić, 2015)

Proces učenja se najčešće posmatra kao relativno stabilno poboljšanje usvojenih znanja koja su rezultat vežbanja ili iskustva. Prenos znanja je veoma težak posao u bilo kojoj delatnosti, a taj zadatak je posebno složen u oblasti sporta. Ljudi se ne rađaju sa usvojenim veštinama. Neki su genetski predodređeni da budu visoki, jaki ili brzi, ali pojedinačno te karakteristike im neće biti dovoljne da bi bili uspešni u nekom sportu. Nezaobilazni preduslovi za uspeh u sportu su usvojene veštine, znanja i sportske strategije. Uspešnost savladavanja pomenutih elemenata pored ličnih karakteristika sportiste, u najvećoj meri zavisi od sportskog pedagoga koji radi sa sportistima. Naravno, pod sportskim pedagozima podrazumevamo sve stručnjake iz oblasti fizičke kulture (sportske trenere, nastavnike, profesore fizičkog vaspitanja...). Pred sportskim pedagogom stoje brojni izazovi u radu sa sportistima, a sa kojima se treba na pravi način suočiti. Neki od njih su:

- stalno promenljivi uslovi okruženja (učesnici su skoro uvek u pokretu),
- uzrast sportista (prikadnost metoda rada uzrastu)
- nivo znanja sportista (usvojena znanja, veštine, sposobnosti, iskustvo)

Sport ima moć da ojača zajednice i podrži razvoj inkluzivnih društava (Šiljak, 2019). Sport obuhvata sve oblike fizičke aktivnosti koje doprinose fizičkoj kondiciji, duševnom blagostanju i društvenoj interakciji. Ovde spadaju igra, rekreacija, sport u cilju rasonode, organizovani i takmičarski sport, kao i narodne igre i sportovi. Sport uključuje pravila ili običaje, a ponekad i takmičenje. Igra, posebno među decom, podrazumeva svaku fizičku aktivnost koja je zabavna i u kojoj se učestvuje. Ona često nije strukturisana i odrasli se često ne mešaju u nju. Rekreacija je organizovanija od igre i obično podrazumeva fizički aktivno provođenje slobodnog vremena. Igra, rekreacija i sport predstavljaju aktivnosti koje sami biramo iz zadovoljstva. Postoji komplementaran odnos međusobnog dopunjavanja sporta i ekologije, jer oba elementa imaju isti ljudski smisao, odnosno vrednosti izražne kroz zajednički imenilac- zdrav život - zdrav način života (Štakić, 2003, p. 136).

U savremenim društvima, postoji veliki broj raznovrsnih sportskih udruženja, saveza, instituta, koje se mogu okarakterisati kao sportske organizacije. Naziv koji se najčešće upotrebljava za ovakve institucije je klub, kojim se naglašava da je organizacija centar određenih sportskih zbivanja unutar određene zajednice. Pored roditelja i primarne porodice, koja ima najznačajniju ulogu u razvijanju individualnih sposobnosti i veština kod dece, sportske organizacije značajno doprinose razvijanju socijalizacije, timskog duha, zdravog stila života kod dece (Bižić, 2020, p. 325)

Fizička komponenta se odnosi na negovanje fizičkih i fizioloških osobina pojedinca, deluje kao korektiv (u smislu popravljavanja nekih fizičkih nedostataka kod dece sa posebnim potrebama) što utiče na povećanje radne sposobnosti, produktivnosti i smanjivanje povreda na radu. Psihološki učinak se odnosi na jačanje volje i istrajnosti, odnosno disciplinu u izvođenju dobrovoljno prihvaćenih aktivnosti, sticanje i razvijanje samokontrole i kontrole sopstvenih postupaka (Hrnjica, 1991, p. 4).

S obzirom na to da imaju isti smisao, iste ili identične ciljeve, nastaju i različite, brojne ekološke aktivnosti koji se intergišu sa područjem sporta. U te ideje i projekte uključuju se prirodno-naučne i društveno-naučne discipline,

zauzimajući globalne i strateške pozicije političkog faktora. (Tomić, 2003, p. 303).

Usled konstantnih i veoma dinamičnih promena ekonomskih, tehnoloških i društveno-političkih prilika, ekonomski rast i razvoj zemlje zahteva mnogo više od prostog prepuštanja tržišnim snagama i komparativnim prednostima. Postalo je nedovoljno biti bogat prirodnim resursima, pa čak i tehnologijom i finansijama. Danas se jedino obrazovanje smatra održivim resursom konkurentne prednosti u dugom roku, pri čemu ono svakako treba da bude u određenoj uzročno-posledičnoj vezi sa ostalim faktorima kao što su ulaganje u istraživanje i razvoj, primena rezultata istraživanja, inovacije i razvoj i primena novih tehnologija (Veselinović, 2011, pp. 152-161). Socijalne inovacije su danas još uvek tačno neodređen pojam, kome se ne pridaje ni posebna pažnja i značaj. Mnogi pojmovi socijalne inovacije vezuju za nivo ekonomskog razvoja, ekonomskog bogastva i kvaliteta ostvarenog društvenog razvoja. Značaju socijalnih inovacija, naročito u sportu kao posebnoj društvenoj delatnosti ne poklanja se dovoljna pažnja bar ne kod nas. Značaj socijalne inovacije za razvoj sporta i sportskih aktivnosti.

Značaj sporta, a naročito borilačnih sportova za nivo zadovoljenja ukupnih životnih potreba svakog pojedinca, a i dece sa posebnim potrebama treba povezati sa inovativnim metodama. Inovacija predstavlja svaki sistem organizovanih i svrsishodnih aktivnosti usmerenih na stvaranje promena (novi proizvod, proizvodni proces, organizaciona struktura, stil upravljanja, novi društveni odnosi). Danas su dva najvrednija resursa u ekonomiji vreme i informacija pa su prema njima inovacije najviše i usmerene. Uloga socijalnih inovacija je fokusirana na prepoznavanje i rešavanje socijalnih problema.

Zbog toga treba i očekivati od društva da vodi računa o psihofizičkom zdravlju čoveka, što ima odgovarajuće tradicije, da preduzme mere i unapredi aktivnosti koje podstiču tu brigu. Na značaju većeg sporta i ekologije ukazuju na broj dokumenata, od kojih je najznačajniji Agenda 21. Na osnovu Agende 21 Programa ujedinjenih nacija za zaštitu okoline, osnovnih principa održivog razvoja i Olimpijske saradnje, 1999. godine usvojio Agendu 21. (Tomic, A. 2011, p 172)

3 TIPOVI SOCIJALNIH INOVACIJA

Socijalne inovacije, kao i sve druge inovacije mogu biti radikalne, one koje na duži rok menjaju stanje u celokupnom društvu ili određenim društvenim oblastima, ili konzervativne, one koje su masovne i imaju manji uticaj, ali koje itekako doprinose društvenoj izvrsnosti. S druge strane, socijalne inovacije se dele na:

- velike izazove
- pragmatične slučajeve.

Prikazana su oba tipa inovacija. Tip inovacija veliki izazovi dovodi do suštinskih promena, odnosno unapređenja u čitavom društvu ili njegovim značajnim sektorima i na neki način ima revolucionarni karakter. Dok inovacije pragmatični slučajevi unapređuju konkretne odeljke ili segmente društva i sporta u celini.

Značajno mesto među do sada korišćenim alatima pripada različitim kineziološkim sadržajima. U prethodnim istraživanjima primenjivani su elementi različitih sportova koji su adaptirani za rad sa osobama ometenim u razvoju. Rezultati gotovo svih empirijskih studija ukazuju na pozitivne efekte ostvarene primenom različitih kinezioloških sadržaja (adaptiranih sportskih programa). Od onih studija u kojima su analizirani efekti kompleksnih fizičkih aktivnosti, odnosno ukazano na opšti pozitivan uticaj redovnog vežbanja kod osoba sa intelektualnom ometenošću (Romanov, 2010, pp. 68-72).

Aktuelnost inkluzivnog pristupa životu (obrazovanju, sportu, rekreaciji, dnevnim aktivnostima i dr.), a naročito učešće dece ometene u razvoju u fizičkim aktivnostima, otvaraju novo polje u skladu sa interdisciplinarnim pristupom u kineziološkim istraživanjima (Sherrill, 2004). Kada je reč o deci i mladima, inkluzija u prvom redu podrazumeva pružanje jednakih mogućnosti svima, kao i maksimalnu fleksibilnost u zadovoljavanju njihovih specifičnih obrazovnih i širih društvenih potreba, među kojima značajno mesto zauzimaju i sportske aktivnosti (Lazor, Marković, & Nikolić, 2008).

Savremena sportska praksa je kreirala različite modifikovane aktivnosti i prilagodila ih potrebama i mogućnostima osoba sa invaliditetom. U terminološkom smislu ovakve kineziološke aktivnosti su označene kao adaptirani (prilagođeni) sport.

4 ZNAČAJ SPORTSKE REKREACIJE

Upravo je rekreativno bavljenje sportom ono koje za savremeno društvo ima najveći značaj. Dakle, ako verujemo da je bavljenje fizičkom aktivnošću ontološka kategorija, a ne samo ljudska potreba, ako uvidimo da je vreme oslobođeno prinude obaveznog rada ono u kojem se rekreacija realizuje, ako ne sumnjamo da kreativnost u kulturnom domenu ima svog sibringa u rekreativnom modelu sporta, odnosno ako pretpostavimo da su pokret i akcija imanentni onome univerzalno ljudskom, tada ćemo naići na delatnost koja se ne zasniva na sticanju sredstava za život, nego na unutrašnjoj motivaciji i potrebi čoveka da se izražava i samoaktualizuje u određenom samoizabranom i materijalno nekorisnom i svrsishodnom ne usmerenom delovanju. Područje sportske rekreacije bazira se, na redovnim, sistematskim, naučno fundiranim programima, primerenim objektivnim i subjektivnim potrebama i interesima učesnika, kojima se postižu najveći zdravstveno-preventivni, socio-psihološki i drugi pozitivni efekti.

Područje sportske rekreacije karakteriše se, pre svega, specifičnom strukturom programa, koji su primereni potrebama i interesima korisnika svih uzrasta, različitog nivoa sposobnosti i zdravstvenog stanja. Programi sportske rekreacije utiču na organizam i doprinose razvijanju mehanizama opšte adaptacije, usmerenog posebno na energetske i trofičko obezbeđivanje specifičnih reakcija, tako da ne čudi da se programi sportske rekreacije sve šire i efektivnije primenjuju u prevenciji, ublažavanju i otklanjanju različitih zdravstvenih tegoba, pre svega onih koje su neposrednija posledica hipokinetičnog sindroma, neadekvatne ishrane i prekomerne nervno - psihičke napetosti.

Dosadašnja naučna saznanja ukazuju na sledeće osnovne mehanizme zdravstveno-preventivnog delovanja programa sportske rekreacije i fizičkih vežbi uopšte. Tonizirajuće delovanje programa sportske rekreacije ispoljava se:

- pojačavanjem intenziteta bioloških procesa u organizmu.
- stimulacijom vegetativnih funkcija i regulacijom funkcija unutrašnjih organa i organskih sistema.

- poboljšanjem aktivnosti kardio-vaskularnog sistema.
- poboljšanjem raspoloženja i ispoljavanjem osećaja svežine.

Trofičko delovanje programa sportske rekreacije ispoljava se:

- aktiviranjem procesa razmene materija; stimulisanjem aktivnosti krvotoka, disanja i drugih vegetativnih funkcija.
- usmeravanjem i pojačavanjem trofičkih procesa.
- poboljšanjem procesa oksidacije u organizmu.
- pojačanjem razmene u tkivima čime se stimuliše likvidacija patoloških procesa.
- normalizacijom narušene razmene materija.

U tom smislu, poseban značaj dobija primena programa sportske rekreacije selektivne (ciljane) namene.

Sistemska primena odgovarajućih programa sportske rekreacije i postizanje željenih zdravstveno-preventivnih i drugih vrednosti umnogome zavisi od više faktora:

- Objektivnih uslova i mogućnosti (programa, objekata, stručnjaka, organizacija) koji se nude i koji stoje na raspolaganju građanima u pojedinim sredinama.
- Subjektivnih faktora. Oni koji obuhvataju:
 - stepen svesti i saznanja o opštim vrednostima sportske rekreacije.
 - snagu i trajnost motivacije za sistematsko učešće u odabranim programima.
 - stepen poznavanja, usvojenosti i vladanja tehnikom izvođenja pojedinih programa.
 - sistematskog praćenja i prezentacije ostvarenih efekata pojedinih programa primenom sistema i metodologije savremene dijagnostike, prognostike i valorizacije efekata programa sportske rekreacije.

Programi sportske rekreacije opšte i selektivne namene, svojom motoričkom strukturom, obimom i intenzitetom opterećenja, treba da budu usaglašeni sa:

- zdravstvenim stanjem.
- nivoom motoričkih i funkcionalnih sposobnosti.
- socio - psihološkim karakteristikama; složenim formama motornih i psihičkih komponenata savremene radne aktivnosti.
- karakterom i dinamikom zamora.

- subjektivnim potrebama i interesima svakog pojedinca.

Područje sportske rekreacije bazira na redovnim, sistematskim, naučno fundiranim programima, primerenim objektivnim i subjektivnim potrebama i interesima učesnika, kojima se postižu najveći zdravstveno - preventivni, socio-psihološki i drugi pozitivni efekti, kao i da se ono karakteriše pre svega, specifičnom strukturom programa, koji su primereni potrebama i interesima korisnika svih uzrasta, različitog nivoa sposobnosti i zdravstvenog stanja. Igra je spontana i prirodna detetova aktivnost.

Adaptirana fizička aktivnost pripada prostoru struke i nauke, ali je i sistem pružanja usluga gde je fizička aktivnost (vežbanje i sport) kreirana na specifičan način kako bi efekti i benefiti koje donosi bili dopstupni svim osobama. Na taj način se obezbeđuju jednaka prava na sportsku obuku, treniranje, rekreaciju, medicinske tretmane, društveno učešće i učinak osoba sa invaliditetom. Prema Međunarodnoj federaciji prilagođene fizičke aktivnosti (According to the International Federation of Adapted Physical Activity – IFAPA) i međunarodnoj platformi sporta i razvoja (International Platform on Sport & Development) iz 2009. godine, adaptirana fizička aktivnost obuhvata:

1. Uslužno orijentisanu profesiju,
2. Akademsku specijalizaciju i oblast studiranja,
3. Interdisciplinarnu oblast znanja i kompetencija,
4. Svojevrsnu filozofiju praktičara u ovoj oblasti,
5. Odnos prihvatanja i predispozicija u ponašanju,
6. Dinamičan sistem ukrštanja teorije i prakse i
7. Proces i proizvod programa koji su prilagođeni određenoj populaciji.

Primena sportskih sadržaja u radu sa osobama sa invaliditetom prisutna je u svim aktuelnim društvenim konceptima u svetu. Mada je to novija društvena tendencija, neki oblici primene sporta za invalidne osobe (na primer medicinska gimnastika) korišćeni su još krajem XIX veka u Švedskoj (Van der Ploeg et all, 2004, pp. 639-649). Danas se sport za osobe sa invaliditeom relizuje kao koncept Međunarodnog olimpijskog komiteta, kroz tri oblika:

1. sport za osobe sa oštećenim sluhom (Deaflympics),
2. Paraolimpijske igre (Paralympics) za osobe sa različitim oblicima fizičkog hendikepa i
3. Specijalna olimpijada (Special Olympics) za osobe sa intelektualnom ometenošću(5).
4. U takvom konceptu MOK-a sport za osobe sa IO se sagledava kroz četiri nivoa uticaja:
5. načina promene stava šire zajednice o potrebama i pravima ovih osoba,
6. stvaranje pozitivnih osećanja i percepcije individualnih vrednosti IO u sopstvenom okruženju,
7. smanjenje diskriminacije ovih osoba i
8. smanjenje izolacije osoba sa IO i njihova potpuna integracija u život zajednice.

5 ZAKLJUČAK

Savremeni sistem sporta u svetu doživljava neprekidne duboke kvalitativne, kvantitativne i strukturalne transformacije, koje proističu iz sve novijih društvenih, ekonomskih, političkih i tehnoloških uslova razvoja društva. Sve bolji sportski rezultati koji se poslednjih godina postižu u raznim sportovima, u znatnoj su meri promenili shvatanja i karakter rada u sportu i postavili nove zahteve za rešavanje niza aktuelnih zadataka na integralnoj osnovi. Nastanak, razvoj i brze promene u sportsko-tehnološkoj i poslovno-upravljačkoj funkciji savremenih sportskih organizacija nesumnjivo predstavljaju u današnjem svetu jedan od najvažnijih podsticaja promene sportske i poslovne funkcije i filozofije, i okretanje čoveka prema spostvenom znanju i kreativno-stvaralačkim potencijalima, kao najvažnijim proizvodnim i razvojnim resursima. Značaj ekološkog obrazovanja u cilju očuvanja i poboljšanja životne sredine i samim tim i poboljšanja kvaliteta života veoma je bitan. Kao što je već navedeno ekološko obrazovanje se odnosi na organizovane napore da se šira javnost edukuje o tome kako životna sredina funkcionise, i kako ljudi mogu da kontrolišu svoje ponašanje da bi živeli održivo. Stoga, u poslednje vreme, u društveno razvijenim sredinama, polako počinje povratak sportu, jer se napokon došlo do zaključka da su dejstva prirode i vežbe značajne kako za pojedinca tako i za društvo u celini. U programe fizičke aktivnosti, dakle, mogu istovremeno da budu uključene osobe oba pola, kao i oni mlađe i starije životne dobi. Prilikom

formiranja grupa za trenere (učitelje, nastavnike, defektologe) najvažnije je ujednačavanje grupe vežbača u odnosu na vrstu i stepen razvojnih smetnji. inkluzivnim uslovima može efikasno se delovati na poboljšanje specifične motorike adolescenata sa intelektualnim smetnjama, kao i na neke psihosocijalne karakteristike (prvenstveno na socijalnu interakciju).

CITIRANA DELA

- Bižić, V. (2020, 12 04). *Savremene marketinške komunikacije u sportu*. MEF konferencija Inovacije kao pokretač razvoja, p. 325
- Hrnjica, S. (1991). *Ometeno dete – uvod u psihologiju ometenih u razvoju*. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd , p. 4
- Lazor, M., Marković, S., & Nikolić, S. (2008). *Priručnik za rad sa decom sa smetnjama u razvoju*. Novi Sad: Novosadski humanitarni centar.
- Mašić, Z. (2006). *Teorija sporta*. Fakultet za menadžment u sportu, Beograd. p. 172
- Romanov, R. (2010). Kineziološke karakteristike ometenog deteta. *TIMS Acta*, 4(1), 68-72.
- Sherrill, C. (2004). *Young People with Disability in Physical Education / Physical Activity / Sport – In and Out of Schools Technical Report for the World Health Organization*. Retrieved from : <https://www.icsspe.org/sites/default/files/YOUNGPEOPLE.pdf>
- Štakić, Đ. (2003). *Sociologija sporta*. Beograd : Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Beogradu. p. 136
- Šiljak, V. (2019). Uticaj Olimpijskih igara na razvoj Tokia kao „pamentog grada“. *Časopis Ecologica*, (94), 292
- Tomić, M. (2003). *Marketing u sportu*. Beograd : Astimbo. p. 303
- Tomić, A. (2011) *Ekološki menadžment*. Beograd : Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preduzetništvo
- Van der Ploeg, H.P., Van der Beek, A.J., Van der Woude, L.H.V., & Van Mechalen, W. (2004). Physical activity for people with a disability: a conceptual model. *Sports Med*, 34(10), 639-649, doi: 10.2165/00007256-200434100-00002
- Veselinović, P. S. (2011). Obrazovna struktura radne snage Srbije kao factor međunarodne konkurentnosti i ekonomskog razvoja zasnovanog na znanju. U M. Vlastimir (Ur.), *Tehnologija, kultura i razvoj - Zbornik radova sa 18. naučnog skupa međunarodnog značaja* (pp. 152-161). Udruženje Tehnologija i društvo.

Received for publication: 02.01.2022.
Revision received: 17.03.2022.
Accepted for publication: 05.04.2022.

Kako citirati ovaj rad? / How to cite this article?

Style – APA Sixth Edition:

Bižić, V. (2022, 04 15). Značaj menadžmenta u sportu i inovacija za razvoj sporta kod posebnih grupa sportista. (Z. Čekerevac, Ur.) *FBIM Transactions*, 1-8. doi:10.1101.12709/fbim.10.10.01.01

Style – Chicago Sixteenth Edition:

Bižić, Vojkan. „Značaj menadžmenta u sportu i inovacija za razvoj sporta kod posebnih grupa sportista.“ Urednik Zoran Čekerevac. *FBIM Transactions* (MESTE), 04 2022: 1-8.

Style – **GOST Name Sort:**

Bižić Vojkan Značaj menadžmenta u sportu i inovacija za razvoj sporta kod posebnih grupa sportista [Časopis] // FBIM Transactions / ur. Čekerevac Zoran. - Beograd : MESTE, 15 04 2022. - str. 1-8.

Style – **Harvard Anglia:**

Bižić, V., 2022. Značaj menadžmenta u sportu i inovacija za razvoj sporta kod posebnih grupa sportista. *FBIM Transactions*, 15 04. pp. 1-8.

Style – **ISO 690 Numerical Reference:**

Značaj menadžmenta u sportu i inovacija za razvoj sporta kod posebnih grupa sportista. Bižić, Vojkan.
[ur.] Zoran Čekerevac. Beograd : MESTE, 15 04 2022, FBIM Transactions, str. 1-8.